

คำวินิจฉัย (ฟัตวา) จุฬาราชมนตรี ที่ 05/2556

เรื่อง การทำประกันชีวิตของผู้นับถือศาสนาอิสลาม

คำถาม : ผู้นับถือศาสนาอิสลามสามารถทำประกันชีวิตได้หรือไม่ ?

คำวินิจฉัย

: الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وعلى آله وصحابه أجمعين ... وبعد

ด้วยรูปแบบการทำประกันชีวิตที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบัน เป็นประเด็นการทำธุรกรรมที่นักนิติศาสตร์อิสลามร่วมสมัยมีความเห็นต่างกัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ทศณะดังนี้

1. นักนิติศาสตร์อิสลามส่วนมากมีทัศนะว่า ไม่อนุญาตให้ทำธุรกรรมนี้ ไม่ว่าจะเป็นการประกันชีวิต หรือการประกันภัยก็ตาม ส่วนหนึ่งในบรรดานักนิติศาสตร์กลุ่มนี้ได้แก่ ชัยค์มุฮัมมัด บะคีต อดีตมุฟตียของประเทศอียิปต์และชัยค์อับดุลเราะห์มาน ตาจญ์อดีตชัยค์ุลอัชฮัร เป็นต้น

2. นักวิชาการร่วมสมัยบางส่วนมีความเห็นว่า อนุญาตให้ทำธุรกรรมประกันภัยได้ทุกประเภท โดยมีเงื่อนไขว่าต้องปลอดจากดอกเบี้ย

3. นักวิชาการบางส่วนมีความเห็นว่า ประกันภัยบางประเภทเป็นสิ่งที่อนุญาตและบางประเภทไม่เป็นที่อนุญาต ⁽¹⁾ ซึ่งคำวินิจฉัยนี้ให้นำหนักไปทางทัศนะของนักวิชาการกลุ่มที่สาม กล่าวคือ การประกันบางประเภทเป็นสิ่งที่อนุญาต เช่น ประกันสังคม (Social Insurance) ที่ดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจ ⁽²⁾ และการประกันแบบตะกาฟูล (Jointly Insurance) ซึ่งมีคำฟัตวา (คำวินิจฉัย) ของดาร์ลุอิลฟาอ์อัล-มิศรียะฮ์ (สำนักมุฟตียอียิปต์) ได้รับรองไว้ ⁽³⁾ เป็นต้น ในขณะที่รูปแบบการทำประกันบางประเภทเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนบัญญัติในหมวดการทำธุรกรรม (อัล-มุอามะลาต) ว่าด้วยประเภทสัญญาที่เป็นโมฆะ การค้ำประกัน การชดใช้ค่าเสียหาย การเข้าร่วมหุ้น การลงทุน

(1) ฮาซา ฮาลาล วะ ฮาซา ฮารอม; อับดุลกอดิร อะห์มัด อะฏวอ : หน้า 378

(2) เกาะรอรอด วะ เตะคียาต อัล-ฟัตเราะฮ์ อัช-ชานีเยฮ์ ลิมัจญุมะฮ์ อัล-บุชชะ อัล-อิสลามียะฮ์ : หน้า 26

(3) อัล-ฟัตวา มินดาร์ลุอิลฟาอ์ อัล-มิศรียะฮ์ : 7/2462 พฤษภาคม ค.ศ. 1963

การหาผลกำไรและการมีระบบดอกเบี้ยเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำธุรกรรม เป็นต้น⁽¹⁾ ซึ่งการกระทำที่เข้าข่ายว่าขัดต่อหลักศาสนบัญญัติในการประกันประเภทที่ไม่อนุญาตนี้ ถือเป็นสัญญาที่โมฆะ ไม่เข้าข่ายว่าเป็นการค้ำประกัน (กะฟาละฮ์) และการชดใช้ค่าเสียหาย (ฎะฮ์มาน) และไม่เข้าข่ายว่าเป็นการเข้าร่วมหุ้น (ชะริกะฮ์) ขาดองค์ประกอบสำคัญในเรื่องการลงทุน (มุกอเราะบะฮ์) และการแสวงหาผลกำไร (มูรอบะหะฮ์) ตลอดจนการมีระบบดอกเบี้ย (ริบา) เข้ามาเกี่ยวข้องตามหลักนิติศาสตร์อิสลามในหมวดการทำธุรกรรม (อัล-มุอามะลาต) อันได้แก่ การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคล การประกันวินาศภัยและการทำประกันชีวิต เป็นต้น⁽²⁾ อย่างไรก็ตาม นักวิชาการบางส่วนมีทัศนะว่า เฉพาะการทำประกันชีวิตเท่านั้นที่ไม่อนุญาต ส่วนการประกันประเภทอื่นๆ นั้นเป็นที่อนุญาตให้กระทำได้⁽³⁾ เช่น การทำประกันภัยรถยนต์ อັคคีภัย และการประกันสุขภาพ เป็นต้น⁽⁴⁾ ในขณะที่ ชัยค์อาลี ญุมอะฮ์มูฟตีย์ของอียิปต์ มีความเห็นว่าการประกันทุกรูปแบบเป็นสิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้ โดยไม่มีข้อห้ามแต่อย่างใด⁽⁵⁾

ดังนั้น เมื่อพิจารณาที่คะแนนทั้งหมดของบรรดานักนิติศาสตร์อิสลามร่วมสมัยและหลักฐาน ตลอดจนการวิเคราะห์ในเชิงวิชาการเพื่อสนับสนุนทัศนะของแต่ละฝ่ายแล้ว จึงวินิจฉัยได้ว่า การประกันบางประเภทซึ่งเป็นการทำธุรกรรมในปัจจุบันนั้น เป็นสิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้เมื่อปลอดจากเรื่องของดอกเบี้ย และการประกันบางประเภทเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนบัญญัติในทัศนะของนักวิชาการมุสลิมร่วมสมัยส่วนใหญ่ เช่น การประกันอุบัติเหตุส่วนบุคคลและการทำประกันชีวิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยนี้เป็นการให้นำหนักแก่ทัศนะของนักวิชาการส่วนใหญ่เท่านั้น มิใช่เป็นคำวินิจฉัยที่เด็ดขาด เนื่องจากประเด็นปัญหาเรื่องการประกันภัยหรือการทำประกันชีวิตนั้น เป็นประเด็นของความเห็นต่างในหมู่นักนิติศาสตร์อิสลามและนักวิชาการผู้สันตติกรรม อันเกิดจากการวิเคราะห์ด้วยกำลังสติปัญญา การตีความตามหลักเกณฑ์ทางนิติศาสตร์อิสลามและการตั้งสมมติฐานที่ต่างกัน เป็นผลทำให้มีคำวินิจฉัยต่างกัน จึงต้องละเรื่องนี้ไว้ให้อยู่ในดุลยพินิจของพี่น้องมุสลิมที่จะต้องใช้วิจารณญาณและความตระหนักในการประพฤติตนที่ห่างไกลจากสิ่งที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน

-
- (1) อับ-ริบา วัล-กอรฎ์ ฟีลฟีกฮิลอิสลามียะ; ดร.อบูสะวีฮ์ มุฮัมมัด อับดุลฮาดี; ดารุลอิดีตคอม : หน้า 104-107 และ อัล-ฟีกฮุลอิสลามียะ ว่า อะดิลละตุฮ์; ดร.วะฮ์บะฮ์ อับ-ซุฮัยลียะ : 4/443-445
- (2) พะตาวา มุอาคิเราะฮ์; ดร.วะฮ์บะฮ์ อับ-ซุฮัยลียะ : หน้า 97, อะฮ์สะนุลกะลาม ฟีลพะตาวา วัล-อะฮ์กาม; ชัยค์ อะญียะฮ์ ค็อกร์ : 2/201-213, พะตาวา อัล-มุอามะลาต อับ-ซาอิชะฮ์; ดร.อัศ-ศอดิก อับดุล-เราะห์มาน อัล-ฆอรรานียะ : หน้า 89, คำพิตวาจากคณะกรรมการพิตวา มหาวิทยาลัยอัล-อัซฮัรอัช-ชะรีฟ เมื่อ 24 เมษายน ค.ศ.1968
- (3) อะฮ์สะนุลกะลาม ฟีลพะตาวา วัล-อะฮ์กาม; ชัยค์ อะญียะฮ์ ค็อกร์ : 2/210, อับ-ริบา วัล-กอรฎ์ ฟีลฟีกฮิลอิสลามียะ; ดร.อบูสะวีฮ์ มุฮัมมัด อับดุลฮาดี : หน้า 109
- (4) พะตาวา มุอาคิเราะฮ์; ดร.วะฮ์บะฮ์ อับ-ซุฮัยลียะ : หน้า 96-97
- (5) อัล-กะลิม อัล-ฎ็อยยิบ พะตาวา อัศรียะฮ์; ชัยค์ อาลี ญุมอะฮ์ : หน้า 147

นอกเหนือจากการประกันตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เงินค่าสินไหมที่ทางบริษัทจะจ่ายให้แก่ผู้เอาประกัน หรือเงินปันผลที่ได้จากการทำสัญญาประกันชีวิต เงินคืนรายงวด เงินคืนเมื่อครบกำหนดสัญญาและเงินค่าสินไหมในการซื้อสัญญาเพิ่มเพื่อคุ้มครองโรค ตลอดจนการชดเชยรายได้กรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลของผู้เอาประกัน ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ หากถือคำวินิจฉัยนี้เป็นบรรทัดฐานก็ถือเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศาสนบัญญัติแห่งศาสนาอิสลาม แต่ถ้าผู้เอาประกันที่เป็นมุสลิมจะถือตามทัศนะของนักวิชาการในฝ่ายที่อนุญาตในการทำธุรกรรมดังกล่าว ก็ย่อมเป็นสิทธิในการทำธุรกรรมดังกล่าวและรับเงินปันผล ค่าสินไหม เงินคืนรายงวดและอื่นๆ ตามประเภทของกรมธรรม์ที่ทำสัญญากับบริษัทได้ โดยอนุโลมตามทัศนะที่อนุญาต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้เอาประกันที่ต้องรับผิดชอบในการตัดสินใจนั้น

والله اعلم بالصواب

อาคิส พิทักษ์คุมพล

จุฬาราชมนตรี

